

Nová lokalita *Carex pilosa* Scop. na Českomoravské vrchovině

New locality for *Carex pilosa* Scop. in the Bohemian-Moravian Highlands

KAMILA DVOŘÁČKOVÁ

Muzeum Vysočiny Jihlava, Masarykovo nám. 55, CZ – 586 01 Jihlava, e-mail: Dvorackova.K@seznam.cz

Abstract: The paper describes a new locality of *Carex pilosa* Scop. in the Bohemian-Moravian Highlands.

Key words: *Carex pilosa*, floristic research, Bohemian-Moravian Highlands, Czech Republic

ÚVOD

Carex pilosa (ostřice chlupatá) je druh, jehož převážná část areálu se nachází ve východní Evropě (Meusel et al. 1965). Odtud proniká přes Karpaty až do severního a jižního podhůří Alp. Údaje o rozšíření tohoto druhu v České republice shrnula ve své diplomové práci Kraváčková (1996). Většina lokalit se nachází na Moravě. V karpatské části se druh vyskytuje souvisle od Ždánického lesa, přes Chříby, Bílé Karpaty, Moravskou bránu do Podbeskydské pahorkatiny. Odtud se dostává na Opavsko a okrajově do Nížkého Jeseníku. Hojný je také v Panonském termofytiku a na jihovýchodním okraji Českého masívu, kde vyznívá podél hlubokých říčních údolí jihozápadní Moravy. Do Čech zasahuje souvisleji pouze přes Českomoravské mezihoří do východního Polabí. Izolované lokality byly znovuobjeveny v Rychlebských horách a několik ojedinělých lokalit je známo i z jiných oblastí, nejdále na západ však podle ústního sdělení J. Vojty (Hédl 2002) z Doupovských hor.

METODIKA

Nomenklatura taxonů byla sjednocena podle Klíče ke květeně České republiky (Kubát et al. 2002). V textu byly použity mezinárodní zkratky herbářů: BRNU – herbář Katedry botaniky Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity v Brně, HR – herbář Muzea Východních Čech v Hradci Králové, MJ – herbář Muzea Vysočiny Jihlava, PR – herbář Botanického oddělení Přírodovědného muzea Národního muzea v Praze.

DOSAVADNÍ VÝSKYT DRUHU V ZÁPADNÍ ČÁSTI ČESKOMORAVSKÉ VRCHOVINY

Ve fyto geografickém okrese 67. Českomoravská vrchovina (Skalický 1988) byla ostřice chlupatá zaznamenána dosud pouze na pěti lokalitách. Severovýchodní lokalita u Jedlové u Svitav, doložená herbářovou položkou (s. a. Kubát HR), navazuje pravděpodobně na rozšíření druhu v Českomoravském mezihoří. Manželé Neuhäuslovi (Neuhäusl et Neuhäuslová-Novotná 1968, 1969a, 1969b)

nalezli tento druh na Velkomeziříčsku u osady Zahradiště u Pavlova. Nejdále na západ byla doložena v roce 1943 J. Klikou herbářovou položkou a fyto ceno logickým snímkem (Klika 1944) a znovu potvrzena J. Vokounem (Chán 1999) v bučině poblíž Staňkovského rybníka u Chlumu u Třeboně. Ostatní zaniklé i recentní lokality byly znamenány v bližším okolí města Jihlavy. Ambrož (1929) uvádí ostřici chlupatou na svazích nad oběma břehy řeky Jihlavy u Zaječího skoku. Další lokalitu objevil v lesním porostu na pravém břehu Jihlávky za bývalým hostincem V Ráji u obce Rančířov a herbářovou položkou doložil v roce 1976 Jaromír Málek. Ze západního výběžku fyto geografického okresu 68. Moravské podhůří Vysočiny zmiňuje Ambrož (1931) také nález druhu v lesním porostu mezi obcemi Malý Beranov a Petrovice.

NOVÁ LOKALITA

Novou lokalitu druhu *Carex pilosa* jsem v roce 2002 nalezla při floristickém průzkumu česko-moravského pomezí v okolí obce Petrovice u Štoků. Na rozdíl od ostatních zmiňovaných lokalit v okolí Jihlavy se nachází už v povodí řeky Labe. Zároveň je položena nejdále na severozápad ve fyto geografickém okrese 67. Českomoravská vrchovina. Geologické podloží je tvořeno cordieritickými rulami (Beneš 1964), na kterých je vyvinuta kambizem typická varieta kyselá (Novák 1993). Ostřice chlupatá tu na jihozápadním svahu o mírném sklonu na okraji vzrostlé, druhově chudé bučiny se smrkem vytváří souvislý porost o rozloze přibližně 100 m². Spolu s ní se v podrostu ještě roztroušeně až ojediněle vyskytují *Poa nemoralis*, *Convallaria majalis*, *Hieracium murorum*, *Galium rotundifolium* a *Vaccinium myrtillus*.

Ostřice chlupatá obvykle roste ve stinných listnatých lesích, nejčastěji v dubohabřinách a bučinách. Lesní porosty se na zmiňovaných lokalitách poblíž města Jihlavy druhovou skladbou nejvíce blíží podle Ambrožova popisu (Ambrož 1929, 1931) vegetaci svazu *Carpinion* Issler 1931. Pouze lokalita u obce Petrovice u Štoků má odlišný charakter, druhově chudá vegetace se nejvíce podobá acidofilním bučinám svazu *Luzulo-Fagion* Lohmeyer et Tüxen in Tüxen 1954.

HERBÁŘOVÝ MATERIÁL

67. Českomoravská vrchovina

6363: Jedlová u Svitav, s. a. Kubát HR.

6459c: Petrovice (4 km Z od Štoků): v malé vzrostlé bučince na kopci Bukovec cca 1 km SV od kostela v obci, s. m. 600 m, N 49° 30' 25'', E 15° 32' 59'' (WGS-84), leg. K. Dvořáčková, 10. 5. 2002, MJ.

6559c: Údolí řeky Jihlavy nedaleko Zaječího skoku, 1929 Ambrož BRNU.

6659b: Údolí potoka Jihlávky za hostincem V Ráji u obce Rančířov, 1976 Málek MJ.

6659b: Rančířov (4 km J od Jihlavy): ve smíšeném lese nad pravým břehem Jihlávky 800 m SSZ od kostela v obci, 300 m JJV od zaniklého hostince Ráj, s. m. 515 m, leg. L. Čech, 16. 4. 1998, MJ.

6659b: Jihlava: v bylinném podrostu na okraji smíšeného lesa nad pravým břehem Jihlávky, asi 150 m nad bývalou restaurací V Ráji, 1 km S od obce Rančířov, 2,5 km J od středu města, s. m. 515 m, leg. I. Růžička, 5. 5. 1998, MJ.

7055: Staňkovský rybník u Chlumu u Třeboně, 1943 Klika PR.

SHRNUTÍ

V okolí města Jihlavy jsou známy nyní pouze dvě recentní lokality. Jedna se nachází v údolí řeky Jihlávky u Rančířova (1976 Málek MJ, 1998 Čech MJ) a druhá teprve nedávno objevená poblíž obce Petrovice u Štoků (2002 Dvořáčková MJ). Ambrožovy lokality se už nepodařilo ověřit, ani v roce 1978 Ivanu Růžičkovi (Růžička 1987), ani opakovaně autorce v roce 2004.

LITERATURA

AMBROŽ J. (1929): Popenec srstnatý a ostřice chlupatá na Jihlavsku. – Příroda, Brno, 22: 416–417.

AMBROŽ J. (1931): Přírodní památky na Jihlavsku I. – Sborn. Přírod. Klubu v Jihlavě, 1–33.

BENEŠ K. [red.] (1964): Geologická mapa ČSSR – Mapa předčtvrtohorních údajů 1: 200 000 M-33-XXII Jihlava. – Ústřední geologický úřad, Praha.

CHÁN V. [ed.] (1999): Komentovaný Červený seznam květeny jižní části Čech. – Příroda, Praha, 16: 1–284.

HÉDL R. (2002): Pět fytogeograficky zajímavých druhů Rychlebských hor. – Zprávy Čes. Bot. Společ., Praha, 37: 153–162.

KLIKA J. (1944): Příspěvek k rozšíření ostřice chlupaté *Carex pilosa* Scop.. – Příroda, Brno, 36: 155–158.

KRAVÁČKOVÁ M. (1996): Rozšíření *Carex pilosa* Scop. v České republice. – Ms. [Dipl. práce; depon. in: Knihovna Katedry botaniky PFF MU, Brno]

KUBÁT K., HROUDA L., CHRTEK J. jun., KAPLAN Z., KIRSCHNER J. et ŠTĚPÁNEK J. [eds.] (2002): Klíč ke květeně České republiky. – Academia, Praha.

MEUSEL H., JÄGER E. et WEINERT E. (1965): Vergleichende Chorologie der Zentraleuropäischen Flora. Vol. 1. – G. Fischer Verl., Jena.

NEUHÄUSL R. et NEUHÄUSLOVÁ-NOVOTNÁ Z. (1968): Floristický materiál ke květeně Moravy I. – Zprávy Čes. Bot. Společ., Praha, 3: 147–160.

NEUHÄUSL R. et NEUHÄUSLOVÁ-NOVOTNÁ Z. (1969a): Floristický materiál ke květeně Moravy II. – Zprávy Čes. Bot. Společ., Praha, 4: 29–47.

NEUHÄUSL R. et NEUHÄUSLOVÁ-NOVOTNÁ Z. (1969b): Floristický materiál ke květeně Moravy III. – Zprávy Čes. Bot. Společ., Praha, 4: 86–105.

NOVÁK P. [ed.] (1993): Syntetická půdní mapa České republiky 1: 200 000. List C3 Tábor. – Ministerstvo zemědělství ČR a Ministerstvo životního prostředí ČR, Praha.

RŮŽIČKA I. (1987): Rostlinstvo státní přírodní rezervace „Zaječí skok“ u Jihlavy. – Vlastiv. Sborn. Vysočiny, Jihlava, sect. natur., 8: 111–152.

SKALICKÝ V. (1988): Regionálně fytogeografické členění. – In: Hejný S. et Slavík B. [eds.]: Květena České socialistické republiky 1: 103–121, Academia, Praha.